

«نگاهی به

تولید و صادرات جهانی خشکبار»

۱- تولید

پسته : تولید پسته در جهان در سالهای اخیر افزایش قابل توجهی را نشان می‌دهد. میزان تولید پسته توسط شش کشور عمده تولید کننده که عبارتند از: کشورهای ایران، ایالات متحده امریکا، سوریه، ترکیه، یونان و ایتالیا در سال ۱۹۸۷ معادل ۱۳۷ هزار تن بود که نسبت به سال ۱۹۷۷ معادل ۱۵۴ درصد و نسبت به سال ۱۹۸۵ معادل ۳۴ درصد افزایش بوده است. پیش‌بینی‌های انجام شده در مورد میزان تولید پسته توسط این کشورها طی سالهای ۱۹۸۸-۹۰ حکایت از روند صعودی تولید این محصول دارد بطوریکه میزان آن برای سالهای فوق‌الذکر بترتیب ۱۴۱، ۱۵۶ و ۱۵۷ هزار تن^۱ پیش‌بینی شده است (جدول ۱).

خشکبار از اقلام مهم صادرات غیرنفتی کشور محسوب شده، صادرات آن به لحاظ نقشی که در حصول ارز برای کشور ما دارد، همواره مورد توجه بوده است. سهم اقلام عمده خشکبار از کل صادرات غیرنفتی کشور در سال ۱۳۶۷ معادل ۲۴ درصد بود که رشد این بخش را در صادرات غیرنفتی نسبت به سال پیش از آن (معادل ۲۰ درصد) نشان می‌دهد. اهمیت صادرات خشکبار که چنین سهم مهمی در صادرات غیرنفتی کشور دارد مطالعات بیشتری در زمینه بازار جهانی این محصولات و تحولاتی که در سالهای اخیر در این بازار رخ داده است را ضروری می‌سازد. در متن پیش رو مباحث تولید و صادرات اقلام عمده خشکبار شامل: پسته، کشمش، خرما، بادام و برگه زردآلو مورد بررسی قرار می‌گیرد.

نرسد.

ایالات متحده امریکا در سال ۱۹۸۷ دومین تولید کننده پسته در جهان بوده بطوری که در سال مزبور با ۱۴ هزار تن تولید تنها سهمی در حدود ۱۰ درصد از تولید پسته کشورهای عمده تولید کننده را بدست آورده است. حال آنکه در سال ۱۹۸۶ سهم آن برابر ۳۰ درصد بوده است. میزان تولید پسته در این کشور در سال ۱۹۸۷ نسبت به سال پیش از آن معادل ۶۳ درصد کاهش یافت. با اینحال میزان تولید در سال ۱۹۸۷ نسبت به سال ۱۹۷۷ شش برابر افزایش نشان می‌داد که حکایت از توجه به تولید این محصول در ایالات متحده امریکا در سالهای اخیر دارد. تولید پسته در این کشور طی سالهای ۱۹۸۵-۸۷ بطور متوسط ۱۰ درصد افزایش داشته است. برآورد تولید سال ۱۹۸۸ این کشور در سطح ۴۰ هزار تن و پیش بینی تولید برای سالهای ۱۹۸۹ و ۱۹۹۰ بترتیب ۱۶ هزار تن و ۴۳ هزار تن بوده است.

کشور سوریه سومین تولید کننده پسته در جهان است و در سال ۱۹۸۷ میزان ۱۴ هزار تن پسته تولید کرد و تقریباً ۱۰ درصد از تولید کشورهای عمده تولید کننده را به خود اختصاص داد. این کشور با وجود تولید نسبتاً زیاد پسته نقش چندانی در بازار جهانی این

ایران مهمترین تولید کننده پسته در جهان است. این کشور در سال ۱۹۸۷ معادل ۹۰ هزار تن تولید داشت و سهمی معادل ۶۵ درصد از تولید کشورهای عمده تولید کننده را در اختیار گرفت. میزان تولید ایران در این سال بیش از چهار برابر میزان تولید آن در سال ۱۹۷۷ بود. تولید پسته در ایران طی سالهای ۱۹۸۵-۸۷ بطور متوسط سالانه ۵۴ درصد افزایش یافته است که رشد خوبی را منعکس می‌سازد.

برآورد ارائه شده در مورد میزان تولید پسته ایران در سال ۱۹۸۸ در سطح ۷۰ هزار تن بود که کاهشی معادل ۲۰ هزار تن را در تولید این محصول نشان می‌داد. پیش بینی انجام شده در مورد میزان تولید پسته در ایران در سالهای ۱۹۸۹ و ۱۹۹۰ ارقام ۸۵ و ۷۵ هزار تن را نشان می‌دهد که حکایت از افزایش و سپس کاهش در میزان تولید پسته در این کشور دارد.^۱

محصول پسته ایران بدلیل سرد شدن هوا در ماههای اول سال جاری (۱۳۶۸) و صدماتی که به محصول پسته استان کرمان وارد آمد متحمل خساراتی شده است که میزان آن هنوز برآورد نشده است ولی بطور کلی احتمال می‌رود محصول پسته ایران در سال جاری به سطح پیش بینی شده قبلی

1) Food News, May 20, 1988, p. 14.

(۱) قابل ذکر است که درخت پسته از نظر میزان محصول دارای تولید متناوب سالانه است از اینرو تولید در یکسال کاهش و در سال بعد افزایش می‌یابد. لذا نوساناتی که در آمار تولید در سالهای مختلف دیده می‌شود تا حدی از این امر ناشی می‌شود.

۳۱۵۱ تن پسته تولید کرده‌اند. این کشورها سهم مهمی در تولید جهانی پسته ندارند.

محصول ندارد زیرا پسته آن مرغوب نبوده و عمده تولید آن در داخل کشور بمصرف می‌رسد.

کشمش: تولید کشمش در جهان در چند سال اخیر نوسانات زیادی نداشته (جدول ۱). و میزان تولید جهانی آن در سال ۱۹۸۶ به بیش از یک میلیون تن رسیده است که نسبت به متوسط تولید سالانه در دوره ۱۹۷۹-۸۱ معادل ۷ درصد افزایش نشان می‌دهد. بر طبق آمار ثبت شده توسط سازمان خواربار و کشاورزی ملل متحد (فاو) ۷۲ درصد از تولید جهانی کشمش در اختیار تنها سه کشور ترکیه، ایالات متحده آمریکا و یونان می‌باشد. در رتبه‌های بعد کشورهای استرالیا، افغانستان، ایران و آفریقای جنوبی قرار دارند.

ترکیه در سال ۱۹۸۷ با ۱۲ هزار تن تولید پسته، سهمی معادل ۹ درصد از تولید کشورهای عمده تولید کننده را در اختیار داشت. تولید پسته ترکیه در سال ۱۹۸۷ نسبت به سال ۱۹۷۷ معادل ۳۹ درصد کاهش داشته است. میزان تولید این کشور از سال ۱۹۸۷ رو به بهبود گذاشته و پیش بینی شده است این روند ادامه یابد و سطح تولید در سال ۱۹۸۸ به ۱۵ هزار تن و در سالهای ۱۹۸۹ و ۱۹۹۰ بترتیب به ۳۵ هزار تن و ۲۰ هزار تن برسد.

ایتالیا و یونان در رتبه‌های بعدی قرار دارند و در سال ۱۹۸۷ بترتیب ۴۵۰۰ تن و

ترکیه مقام اول را در تولید جهانی کشمش دارا بوده و در سال ۱۹۸۶ با ۴۰۰ هزار تن تولید، سهمی معادل ۳۷ درصد از تولید جهانی کشمش را بخود اختصاص داده است. تولید کشمش ترکیه در سالهای اخیر افزایش داشته بطوریکه طی دوره ۱۹۸۴-۸۶ بطور متوسط سالانه ۱۷ درصد رشد یافته است. تولید کشمش «سولتانا»^۱ و «ریزن»^۲ ترکیه که از اقلام عمده کشمش در تجارت جهانی هستند در سال زراعی^۳ ۱۹۸۲-۸۸ معادل ۱۱۰ هزار تن بود و برآوردهای انجام شده تولید آن را در سال زراعی ۱۹۸۸-۸۹ با ۲۰ هزار تن افزایش معادل ۱۳۰ هزار تن نشان می دهد.

ایالات متحده امریکا مقام دوم را در تولید جهانی کشمش داراست. این کشور در سال های اخیر با کاهش تولید کشمش مواجه بوده بطوریکه سهم آن از تولید جهانی از ۲۷ درصد در سال ۱۹۸۴ به ۲۲ درصد در سال ۱۹۸۶ کاهش یافته است. این کشور در سال ۱۹۸۶ معادل ۲۴۰ هزار تن کشمش تولید کرده بطوریکه تولید آن طی سالهای ۱۹۸۴-۸۶ سالانه بطور متوسط ۶ درصد کاهش نشان داده است. انواع عمده کشمش تولیدی در ایالات متحده کشمش سولتانا و

ریزن می باشد که تولید آن در سال زراعی ۱۹۸۷-۸۸ معادل ۲۹۳ هزار تن بود که نسبت به سال پیش از آن معادل ۱۳/۴ درصد رشد داشته است. بنظر می رسد که علت این افزایش: یکی مساعد بودن شرایط جوی و دیگری محدود شدن استفاده از برنامه تبدیل سطح زیر کشت در این کشور بوده است.

برآورد تولید کشمش سولتانا و ریزن این کشور برای سال ۱۹۸۸-۸۹ معادل ۲۹۶ هزار تن بوده است.

یونان سومین تولید کننده کشمش در جهان و به لحاظ اهمیتی که در بازار جهانی (بخصوص منطقه جامعه اقتصادی اروپا) دارد همواره وضعیت کشمش آن کشور موضوع بحثهایی در جلسات این جامعه بوده است.

یونان در سال ۱۹۸۶ معادل ۱۴۱ هزار تن تولید انواع کشمش داشته که سهمی معادل ۱۳ درصد از تولید جهانی را بخود اختصاص داده است. تولید کشمش یونان طی سالهای ۱۹۸۴-۸۶ بطور متوسط کاهشی معادل ۹ درصد در سال داشته است. انواع عمده کشمش تولیدی این کشور سولتانا، ریزن و کرانت^۴ می باشد.

(۱) Sultana: کشمش بیدانه که از انگور سفید روشن بیدانه تهیه می شود. مشابه کشمش بیدانه آفتابی

2) Raisin

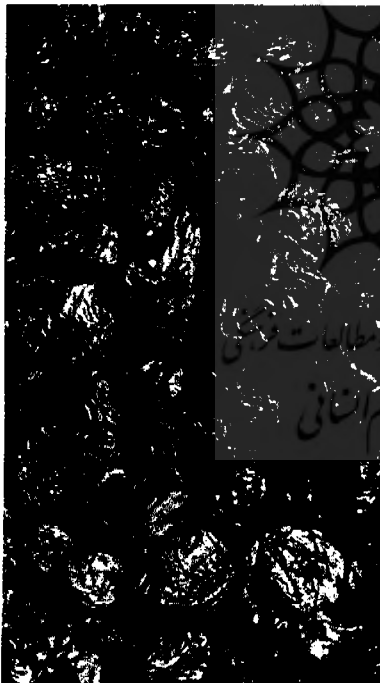
یا انگوری ایران.

(۳) سال زراعی از ماهی در سال اول شروع و به ماهی در سال بعد منتهی می شود و در مورد محصولات مختلف دوره آن یکسان نیست ولی غالباً از سپتامبر تا اوت سال بعد یا اوت تا ژوئیه سال بعد منظور است.

است.

تولید کشمش ایران در سال ۱۹۸۷ معادل ۷۰ هزار تن بود که نسبت به تولید سال پیش از آن ۱۵ هزار تن افزایش داشت. سهم ایران از تولید جهانی کشمش در سال ۱۹۸۶ معادل ۵ درصد بود. تولید کشمش سولتانا و ریزن در ایران در سال زراعی ۱۹۸۷-۸۸ در سطح ۵۰ هزار تن ثبت شده است.

آفریقای جنوبی با تولید ۴۰ هزار تن انواع کشمش در سال ۱۹۸۶ سهم خود را از تولید جهانی به حدود ۴ درصد رسانده است.

تولید کشمش سولتانا و ریزن یونان در سال زراعی ۱۹۸۶-۸۷ معادل ۶۹ هزار تن بود ولی به دلیل آسیب دیدن محصول از آفت در سال ۱۹۸۷-۸۸ به شدت کاهش یافت و به سطح ۴۰ هزار تن رسید. میزان تولید این کشور در سال ۱۹۸۸-۸۹ معادل ۸۰ هزار تن برآورد شد که بهبود مجدد تولید این کشور را منعکس می‌سازد.

تولید کشمش کرانت در یونان سالانه در حدود ۷۵ هزار تن می‌باشد و این کشور از مراکز عمده تولید این نوع کشمش بشمار می‌رود.

استرالیا چهارمین تولید کننده کشمش در جهان است. این کشور در سال ۱۹۸۶ مجموعاً ۸۰ هزار تن کشمش تولید کرد که تقریباً در سطح تولید سالهای پیش از آن بود. عمده کشمش تولیدی این کشور را انواع سولتانا و ریزن تشکیل می‌دهند. تولید انواع کشمش در استرالیا برای سال زراعی ۱۹۸۸-۸۹ سببا فرض مساعد بودن شرایط جوی- در سطح ۷۰ هزار تن برآورد شده است.

تولید کشمش افغانستان در سال ۱۹۸۶ در سطح سال پیش از آن و معادل ۷۰ هزار تن بود که نسبت به متوسط سالهای ۱۹۷۹-۸۱ بمیزان ۱۶ درصد کاهش داشته است.

تولید سولتانا و ریزن در سال زراعی ۱۹۸۷-۸۸ در سطح ۲۵ هزار تن برآورد شده

۱ : Currant : کشمش ریز بیدانه که از انگور یا قوتی زودرس بدست می‌آید و عمدتاً در شیرینی پزی مصرف

دارد. ▽

خرما: تولید خرما در جهان در سالهای اخیر سیر صعودی داشته (جدول ۱). بطوریکه میزان آن در سال ۱۹۸۷ بالغ بر ۲/۹۲ میلیون تن بوده است که نسبت به متوسط تولید در دوره ۱۹۷۹-۸۱ معادل ۱۲ درصد افزایش نشان می‌دهد.

مهمترین تولیدکنندگان خرما در جهان عبارتند از: عربستان، مصر، ایران و عراق که جمعاً در سال ۱۹۸۷ در حدود ۶۲ درصد از خرمای جهان را تولید کرده‌اند.

عربستان مهمترین تولیدکننده خرما در جهان در سال ۱۹۸۷ معادل ۵۰۰ هزار تن خرما تولید کرد و سهمی معادل ۱۷ درصد از تولید جهانی را بخود اختصاص داد. این کشور در سالهای اخیر تولید خرمای خود را افزایش داده بطوریکه میزان آن در سال ۱۹۸۷ نسبت به متوسط تولید سالهای ۱۹۷۹-۸۱ از رشدی حدود ۳۳ درصد برخوردار بوده است.

تولید خرما در مصر در سال ۱۹۸۷ معادل ۴۶۵ هزار تن و سهم آن از تولید جهانی در این سال حدود ۱۶ درصد بود. قسمت عمده خرمای تولیدی مصر در داخل کشور به مصرف می‌رسد و لذا این کشور نقش مهمی در بازار جهانی این محصول ندارد.

تولید خرما در ایران طی سالهای ۱۹۸۴-۸۷ بین ۴۳۰-۴۵۰ هزار تن بوده است، تولید سال ۱۹۸۷ معادل ۴۴۰ هزار تن بود که نسبت به متوسط تولید در دوره

۱۹۷۹-۸۱ (معادل ۲۷۷ هزار تن) افزایشی در حدود ۵۹ درصد را منعکس می‌سازد. به این ترتیب ایران سهم خود را از تولید جهانی خرما از ۱۱ درصد در طول دوره ۱۹۷۹-۸۱ به ۱۵ درصد در سال ۱۹۸۷ ارتقاء داده است. این افزایش تولید، علی‌رغم خسارات ناشی از جنگ تحمیلی که به نخلستانهای خوزستان وارد آمد، حکایت از رشد قابل توجه تولید خرما در سایر مناطق ایران دارد که قاعدتاً با افزایش سطح زیر کشت این محصول همراه بوده است. باید گفت استان خوزستان که بیشترین سطح زیر کشت خرما در ایران را نسبت به سایر استانها داراست از نظر میزان تولید در آخرین رتبه قرار گرفته است.^۱

می‌توان تصور کرد که در صورت عدم تخریب نخلستانهای خوزستان رشد میزان

1) IRAN - Export, No. 4, Dec. 1988, p. 35.

۱۹۸۷ (معادل ۷۰ هزار تن) حدود ۴۳ درصد کاهش داشت که علت آن سرمازدگی درختان بادام در این سال ذکر گردید.

یونان در سال ۱۹۸۸ معادل ۱۸ هزار تن بادام تولید کرد بطوری که سهم آن از تولید جهانی بادام در این سال معادل ۵ درصد بود. یونان با این میزان تولید در سال ۱۹۸۸، کاهش تولید خود را در سال ۱۹۸۷ که به سطح ۸ هزار تن رسیده بود جبران ساخت.

ایتالیا در سال ۱۹۸۸ با ۱۲ هزار تن تولید، سهمی معادل ۳ درصد از تولید جهانی بادام را در اختیار داشت. پرتغال نیز در سال ۱۹۸۸ مقدار ۲ هزار تن بادام تولید کرد. سهم این کشور از تولید جهانی ناچیز است.

کشورهای چین، ایران و ترکیه نیز مقادیری بادام تولید می‌کنند که آمار آن برحسب وزن بادام با پوست در ذیل ذکر شده است.

چین در سال ۱۹۸۶ مقدار ۱۰۷ هزار تن بادام (با پوست) تولید کرد بادام تولیدی این کشور در داخل کشور به مصرف میرسد و وارد مبادلات جهانی نمی‌شود.

تولید خرما در ایران بسیار بیش از مقدار فعلی می‌بود که با ترمیم تا حد ممکن مناطق تخریب شده ایران خواهد توانست در آینده به رشد تولید خرما شتاب بیشتری دهد.

سایر کشورهایی که در تولید خرما سهم دارند سودان، تونس و نیز ایالات متحده آمریکا هستند که در سال ۱۹۸۷ بترتیب ۱۲۵ هزار تن، ۷۴ هزار تن و ۱۶ هزار تن تولید خرما داشته‌اند. سهم این کشورها از تولید جهانی چندان قابل توجه نیست.

بادام: تولید بادام در جهان در سالهای اخیر نوسانات زیادی داشته است. اوج میزان آن در سال ۱۹۸۷ معادل ۴۰۸ هزار تن بود که در سال بعد (۱۹۸۸) با ۱۲ درصد کاهش به ۳۵۸ هزار تن رسید.

ایالات متحده آمریکا بزرگترین تولیدکننده بادام در جهان است و تغییرات تولید بادام در این کشور تأثیر کلمی بر روند تولید و عرضه بادام در جهان دارد. این کشور در سال ۱۹۸۸ با ۲۶۶ هزار تن تولید سهمی معادل ۷۴ درصد از تولید جهانی را در اختیار داشت. تولید این کشور در سال ۱۹۸۸ نسبت به سال پیش از آن ۱۰ درصد کاهش نشان می‌دهد ولی میزان آن طی سالهای ۱۹۸۵-۸۸ بطور متوسط سالانه ۸ درصد رشد داشته است.

اسپانیا در سال ۱۹۸۸، میزان ۴۰ هزار تن بادام تولید کرد و سهمی معادل ۱۱ درصد از تولید جهانی را بخود اختصاص داد. تولید بادام اسپانیا در این سال نسبت به تولید سال

جدول (۱): تولید اقلام عمده خشکبار در جهان طی سالهای ۱۹۸۴-۸۸. واحد: هزار تن

۱۹۸۸		۱۹۸۷		۱۹۸۶		۱۹۸۵		۱۹۸۴		سال عنوان کالا/کشور
مقدار	درصد	مقدار	درصد	مقدار	درصد	مقدار	درصد	مقدار	درصد	
										پسته (۱)
۱۰۰	۱۴۱۰۰۰	۱۰۰	۱۳۷۲۶۱	۱۰۰	۱۲۴۷۹۰	۱۰۰	۱۰۲۵۴۰	-	-	جهان (۲)
۴۹/۵	۷۰۰۰۰	۶۵	۹۰۰۰۰	۵۳	۶۶۰۰۰	۳۷	۳۸۰۰۰	-	-	ایران
۲۸	۴۰۰۰۰	۱۰	۱۴۰۰۰	۳۰	۳۷۵۰۰	۱۱	۱۱۷۵۰	-	-	ایالات متحده امریکا
۹	۱۳۰۰۰	۱۰	۱۴۰۰۰	۹/۵	۱۲۱۰۰	۱۰	۱۱۰۰۰	-	-	سوریه
۱۰/۵	۱۵۰۰۰	۹	۱۳۰۰۰	۵	۶۷۲۰	۳۶	۳۶۹۶۰	-	-	ترکیه
										کمتر
-	-	-	-	۱۰۰	۱۰۸۱	۱۰۰	۱۱۱۵	۱۰۰	۱۰۲۲	جهان
-	-	-	-	۳۷	۴۰۰	۳۶	۴۰۰	۲۸	۲۹۲	ترکیه
-	-	-	-	۲۲	۲۴۰	۲۴	۲۷۱	۲۷	۲۷۳	ایالات متحده امریکا
-	-	-	-	۱۳	۱۴۱	۱۵	۱۶۶	۱۷	۱۷۰	یونان
-	-	-	-	۷	۸۰	۶	۶۸	۷	۷۵	استرالیا
										خرما
-	-	۱۰۰	۲۹۲۵	۱۰۰	۲۹۰۳	۱۰۰	۲۸۱۹	۱۰۰	۲۶۱۸	جهان
-	-	۱۷	۵۰۰	۱۶	۲۸۰	۱۶	۴۵۶	۱۷	۴۵۴	عربستان
-	-	۱۶	۴۶۵	۱۶	۴۶۰	۱۶	۴۵۰	۱۷	۴۵۰	مصر
-	-	۱۵	۴۴۰	۱۵	۴۴۰	۱۵	۴۳۰	۱۷	۴۵۰	ایران
-	-	۱۴	۴۰۰	۱۵	۲۳۲	۱۴	۳۹۰	۹	۲۵۱	عراق
										بادام
۱۰۰	۳۵۸	۱۰۰	۴۰۸	۱۰۰	۲۱۴	۱۰۰	۳۲۵	-	-	جهان
۷۴	۲۶۶	۷۲	۲۹۷	۵۱	۱۱۱	۶۴	۲۱۱	-	-	ایالات متحده امریکا
۱۱	۴۰	۱۷	۷۰	۲۴	۵۲	۳۰	۶۵	-	-	اسپانیا
۵	۱۸	۱	۸	۷	۱۵	۴	۱۶	-	-	یونان
۳	۱۲	۲	۱۱	۶	۱۲	۳	۱۲	-	-	ایتالیا

۱) واحد مقدار استثنائاً برای پسته تن است.

۲) جمع شش کشور عمده تولید کننده

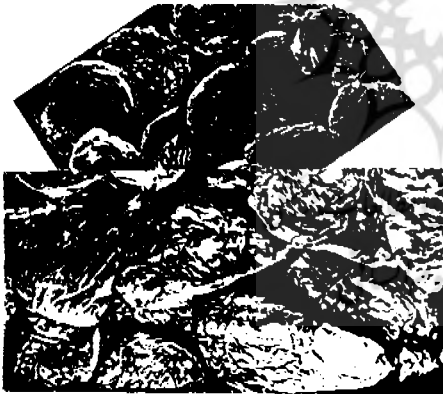
مآخذ:

Food News, vol. 16, No. 21, May 20, 1988.

FAO, *Production Yearbook, 1986*, (Rome: F.A.O. pub. 1987)

Gill & Duffus Edible Nut Statistics, June 1988, May 1989.

شد. مسئله ای که بر روند تولید و عرضه برگه زردآلوی این کشور اثر می گذارد آسیب پذیری درخت زردآلو در مقابل سرماست که اغلب موجب می شود در اوایل بهار، این میوه دچار سرمازدگی شود و همین امر موجب نوسانات شدید در میزان تولید و عرضه برگه زردآلو توسط این کشور می شود که البته در مورد سایر کشورها نیز این امر تا حدی صادق است.

تولید برگه زردآلو در ایران بین ۷-۱۳ هزار تن متغیر است. مهمترین مناطق تولید، شاهرود و آذربایجان می باشند که در این مناطق نیز شکوفه زردآلو در برخی سالها در اوایل بهار دچار سرمازدگی می شود و سطح تولید و عرضه محصول را متغیر می سازد.

ایران در سال ۱۹۸۶ مقدار ۵۶ هزار تن بادام (با پوست) تولید کرد و سهمی معادل ۶ درصد از تولید جهانی را داشت. تولید ایران در سال ۱۹۸۶ نسبت به سال های ۱۹۸۴ و ۱۹۸۵ بترتیب حدوداً ۷درصد و ۳درصد کاهش داشت، در حالیکه نسبت به متوسط تولید در دوره ۱۹۷۹-۸۱ تقریباً ۲۴ درصد رشد داشته است.

برگه زردآلو: تولید برگه زردآلو در جهان
عمدتاً در اختیار ترکیه و ایالات متحده امریکاست که بیش از ۶۰ درصد تولید جهانی آن را در اختیار دارند. سایر کشورهای تولید کننده برگه زردآلو عبارتند از ایران، افریقای جنوبی، استرالیا و اسپانیا.

ترکیه مهمترین تولید کننده برگه زردآلو در جهان است. این کشور تولید خود را از ۵۰۰-۶۰۰ تن در بیست سال پیش به سطح ۲۵-۳۰ هزار تن در سالهای اخیر رسانده است که در شرایط مساعد جوی می تواند به سطح ۴۰ هزار تن نیز افزایش یابد. میزان تولید برگه زردآلو در ترکیه در نیمه اول سال ۱۹۸۸ در سطح ۳۵ هزار تن تخمین زده

بازارهای خارجی داشته و موجب افزایش تقاضا برای آن شده است که می‌توان آن را از جمله عوامل افزایش صادرات پسته ایران دانست.

قابل ذکر است که بدلیل خروج مقادیری پسته بصورت قاچاق که در آمار صادرات ایران منعکس نیست می‌توان تصور کرد که حجم پسته‌ای که از ایران وارد بازارهای جهانی می‌شود بیش از آمارهای رسمی منتشره است.

بطور کلی روند صادرات پسته ایران از سال ۱۳۶۳ به بعد سیر صعودی داشته است (جدول ۲). میزان صادرات پسته ایران در سال ۱۳۶۷ در سطح ۵۵/۶ هزار تن به ارزشی معادل ۱۴ میلیارد ریال برآورد شده که از نظر مقدار تقریباً هشت برابر میزان صادرات سال ۱۳۶۳ است که افزایش قابل توجهی را منعکس می‌سازد^۱. میزان صادرات پسته ایران طی دوره پنج ساله ۱۳۶۳-۶۷ سالانه بطور متوسط حدود ۶۸ درصد رشد داشته است.

یکی از بازارهای عمده پسته ایران سابقاً ایالات متحده امریکا بود بطوریکه سالانه حدود ۸-۱۰ هزار تن پسته ایران به آن کشور صادر می‌شد. بعد از اعلام تحریم اقتصادی علیه ایران (در سال ۱۹۸۶) این کشور به وضع عوارض وارداتی به میزان ۲۸۴ و ۳/۸

پسته : صادرات پسته در جهان توسط کشورهای ایران، ایالات متحده امریکا، ترکیه، سوریه، ایتالیا و یونان صورت می‌گیرد. ایران به عنوان صادر کننده عمده و ایالات متحده امریکا بعنوان صادرکننده بالقوه مهم در بازار جهانی مطرح می‌باشند.

پسته صادراتی ایران عمدتاً سه نوع «بادامی»، «خنجری» و «فندقی» است و نیمی از حجم پسته صادراتی ایران از نوع ارزان و نامرغوب است که در داخل کشور قابل مصرف نمی‌باشد و نیم دیگر نیز پسته از نوع متوسط است. مهمترین نوع پسته صادراتی ایران نوع «۲۶-۲۸» است^۱.

بررسی روند صادرات پسته ایران در سالهای اخیر بهبود نسبی آن را منعکس می‌سازد که این افزایش با کاهش قیمت‌های صادراتی یا بعبارتی کاهش نرخ پیمان ارزی همراه بوده که بدلیل افت قیمت‌های جهانی و نیز جهت تشویق صادرات صورت گرفته است. نرخ پیمان ارزی توسط کمیسیون نرخ گذاری مرکز توسعه صادرات ایران با توجه به قیمت‌های جهانی هر چند ماه یکبار تعیین و اعلام می‌شود. کاهش ارزش دلار در چند سال اخیر خود تأثیر مضاعفی در جهت کاهش نسبی قیمت پسته ایران در

(۱) یعنی ۲۶ الی ۲۸ عدد آن در یک اونس (۲۸/۳ گرم) شمارش می‌شود.

(۲) گمرک ایران، مجموعه جداول: آمار مقدماتی صادرات و واردات ایران اسفند ۱۳۶۷ (تهران:

گمرک ایران، ۱۳۶۸)

درصد بر روی پسته بوداده و خام ایران دست زد که در نتیجه آن صادرات پسته ایران به ایالات متحده محدود شد و قسمت اعظم آن روانه بازارهای اروپایی شد. وضع عوارض سنگین بر روی پسته ایران از سوی امریکسا ممکن است تا حدی با هدف حمایت از پسته تولید داخلی آن کشور صورت گرفته باشد.

در حال حاضر مهمترین بازار فروش پسته ایران جامعه اقتصادی اروپا (EEC) است. در سال ۱۳۶۵ میزان ۲۳ هزار تن پسته از ایران به کشورهای عضو «EEC» صادر شد و در نتیجه این کشورها ۵۵ درصد از پسته صادراتی ایران را جذب کردند. میزان صادرات پسته ایران در سال ۱۳۶۵ تقریباً ۲۳ برابر میزان صادرات سال ۱۳۶۳ و سه برابر صادرات سال ۱۳۶۴ بوده است. میزان صادرات پسته ایران به «EEC» در سال ۱۳۶۶ در سطح ۲۵۱۷۵ تن بود که افزایش مجدد آن را به میزان ۱۹ درصد نسبت به سال پیش از آن منعکس می‌سازد. ایران در سال ۱۳۶۵ مقدار ۲/۳ هزار تن پسته به اروپای شرقی و شوروی صادر کرد که ۵/۶ درصد از حجم صادرات پسته ایران را تشکیل می‌داد و نسبت به سالهای ۱۳۶۳ و ۱۳۶۴ بترتیب معادل ۲۴۰ و ۷۰ درصد افزایش نشان می‌داد. میزان صادرات پسته ایران به اروپای شرقی و شوروی در سال ۱۳۶۶ معادل ۷۰۱۲ تن بود که تقریباً سه برابر میزان صادرات سال پیش از آن است که این امر امکان رشد این بازار را برای پسته ایران نشان

می‌دهد. سهم این کشورها از صادرات پسته ایران در سال ۱۳۶۶ به ۱۳ درصد رسید. مهمترین خریدار پسته ایران آلمان غربی است. در سال ۱۳۶۵ نزدیک به نیمی از پسته صادراتی ایران، به این کشور صادر شد. میزان صادرات پسته ایران به آلمان غربی در این سال برابر ۲۰ هزار تن بود که نسبت به سالهای ۱۳۶۳ و ۱۳۶۴ بترتیب ۲۵ و سه برابر گردید. افزایش واردات پسته ایران توسط آلمان غربی نقش عمده‌ای در افزایش کلی صادرات پسته ایران در سال ۱۳۶۵ داشته است. صادرات پسته ایران به آلمان غربی در سال ۱۳۶۶ تقریباً در سطح سال پیش از آن بود. باید توجه داشت که آلمان غربی در سالهای اخیر نقش مهمی در تأمین نیازهای وارداتی ایران داشته است و در شرایط جنگی و کاهش قیمت‌های نفت، پسته بعنوان یک کالای قابل تبدیل به ارز، بیش از پیش جهت تأمین احتیاجات اساسی کشور وارد مبادلات گشته است. بنظر می‌رسد که این افزایش سریع حجم واردات پسته آلمان غربی بیش از نیاز داخلی آن کشور بوده و توسط آن کشور مجدداً صادر می‌شود. دومین خریدار پسته ایران در سال ۱۳۶۵ به میزان ۱۲/۴ هزار تن شیخ‌نشین دویی بود. به این ترتیب دویی سهمی معادل ۲۹ درصد از پسته صادراتی ایران را بخود اختصاص داده. میزان واردات این کشور در سال ۱۳۶۵ نسبت به سالهای ۱۳۶۳ و ۱۳۶۴ بترتیب - مقدار قابل توجه - ۳۳۰ و ۱۳۰ درصد افزایش داشته است. صادرات پسته

ایران به دومی در سال ۱۳۶۶ مجدداً افزایش یافت و به حدود ۱۶ هزار تن رسید. چنین بنظر می‌رسد که این کشور به صدور مجدد پسته ایران مبادرت می‌کند.

وارد کنندگان بعدی پسته ایران کشورهای ابوظبی، چکسلواکی، انگلستان، آلمان شرقی، اسپانیا و ترکیه می‌باشند. میزان صادرات پسته ایران به ابوظبی در سال ۱۳۶۵ معادل ۱۲۰۰ تن بود. حال آنکه در سال ۱۳۶۶ پسته ایران به آن کشور صادر نشده است. صادرات پسته به آن کشور تنها در آمار سال ۱۳۶۵ ثبت شده و بنظر می‌رسد آن کشور عمده‌تأ در امر تجزیت اقلام وارداتی فعالیت دارد زمینه‌ای برای خرید پسته ایران و صدور مجدد آن داشته اما بدلیلی در سال ۱۳۶۶ اقدام به خرید ننموده است.

ایران در سال ۱۳۶۵ مقدار ۱۰۹۲ تن پسته به چکسلواکی صادر کرد که نسبت به سالهای پیش از آن افزایش چشمگیری در برداشت و در سال ۱۳۶۶ مقدار صادرات پسته ایران به آن کشور تغییر زیادی را به همراه نداشته است. این کشور بازار جدیدی برای پسته ایران محسوب می‌شود و احتمالاً در چهارچوب معاملات تهاتری پسته به آن کشور صادر می‌گردد.

صادرات پسته ایران به انگلستان از سال ۱۳۶۴ افزایش زیادی یافت، در سال ۱۳۶۵ به سطح ۱۰۸۵ تن و در سال ۱۳۶۶ به رقم

قابل توجه ۲۷۸۳ تن رسید که رشد سریع بازار پسته ایران را در آن کشور نشان می‌دهد.

صادرات پسته ایران به آلمان شرقی در سال ۱۳۶۵ معادل ۹۷۹ تن بود که نسبت به سالهای پیش از آن دارای افزایش بوده است.^۱ ولی در سال ۱۳۶۶ میزان آن به ۹۱۵ تن رسید که مقداری کاهش را نسبت به سال قبل از آن نشان می‌داد.

ایران در سال ۱۳۶۵ مقدار ۸۱۷ تن پسته به کشور اسپانیا صادر کرد که در سال ۱۳۶۶ رقم آن به ۷۰۹ تن کاهش یافت. صادرات پسته به این کشور قبلاً رقم قابل توجهی نبود و در نتیجه بازار جدیدی برای پسته ایران محسوب می‌شود.

سایر کشورهای وارد کننده پسته ایران عبارتند از: ترکیه، ژاپن، عربستان، کویت، فرانسه، بلژیک، لوکزامبورگ، ایتالیا، هلند، اتریش، مجارستان، تایوان، لبنان و کره جنوبی.

ایالات متحده امریکا با رشد فزاینده تولید پسته خود در سالهای اخیر از یک وارد کننده عمده پسته به یک صادر کننده تبدیل شده است. این کشور در سال ۱۹۸۶-۸۷ نزدیک به چهار هزار تن پسته صادر کرد. میزان واردات پسته این کشور در همین سال معادل ۲۷۱۸ تن بود. با ادامه افزایش تولید پسته در این کشور و با توجه به افزایش سطح زیر کشت در سالهای اخیر

(۱) کشورهای سوسیالیستی طرف قرارداد تهاتری با ایران پیش از این پسته را با ارز تهاتری خریداری می‌کردند ولی اخیراً مقرر شده است که صادرات پسته به این کشورها با ارزهای معتبر صورت گیرد.

جدول (۲): توزیع جغرافیایی صادرات پسته ایران طی سالهای ۱۳۶۳-۶۶

وزن: تن

ارزش: میلیون ریال

سال		۱۳۶۳		۱۳۶۴		۱۳۶۵		۱۳۶۶	
کشور - گروه کشورها	عنوان	وزن	ارزش	وزن	ارزش	وزن	ارزش	وزن	ارزش
جمع کل		۷۰۱۳	۲۳۵۶	۱۷۰۷۹	۵۶۴۸	۴۲۱۱۳	۱۱۵۵۵	۵۳۸۲۵	۱۲۴۹۷
اروپا		۹۹۲	۳۷۵	۷۳۷۰	۲۴۵۸	۲۳۱۸۱	۶۶۲۴	۲۳۱۸۷	۸۴۴۶
جامعۀ اقتصادی اروپا (EEC)		۹۷۱	۳۶۸	۷۲۳۵	۲۴۵۱	۲۳۰۰۹	۶۵۸۴	۲۵۱۷۵	۵۹۴۳
آلمان غربی		۸۲۲	۲۹۵	۶۳۰۰	۲۱۰۰	۲۰۵۵۶	۵۹۹۵	۲۰۵۰۸	۴۸۶۶
انگلستان		۱۱۴	۶۰	۹۳۴	۳۱۷	۱۰۸۵	۲۶۹	۲۷۸۳	۶۳۵
اسپانیا		-	-	۳۳	۰۷	۸۱۷	۱۹۲	۷۰۹	۱۶۲
سایر EEC		۳۵	۱۳	۶۸	۲۷	۵۵۱	۱۲۸	۱۱۷۵	۲۸۰
اروپای شرقی و شوروی		۶۹۰	۲۲۵	۱۳۸۰	۴۳۳	۲۳۶۵	۵۴۷	۷۰۱۲	۲۵۰۳
شوروی								۴۱۸۲	۹۲۸
چکسلواکی		-	-	۳۵	۱۱	۱۰۹۲	۲۲۶	۱۰۳۲	۲۳۵
آلمان شرقی		۳۱۷	۷۸	۸۰۸	۲۴۹	۹۷۹	۲۲۶	۹۱۵	۲۰۹
سایر		۳۷۳	۱۴۷	۵۳۷	۱۷۳	۲۹۴	۷۵	۸۸۳	۱۱۳۱
آسیا		۳۷۱۰	۱۸۸۱	۷۰۷۷	۲۴۴۲	۱۶۵۳۳	۸۳۱۷		
دوبئی		۲۸۵۴	۱۲۳۲	۵۴۸۵	۱۸۰۱	۱۲۴۰۷	۳۲۵۸	۱۵۶۷۰	۳۷۹۶
ایوطلبی		-	-	-	-	۱۲۰۰	۳۹۰	-	-
سرکه		-	-	-	-	۶۱۹	۱۳۲	۱۴۱۹	۳۳۴
سایر		۸۵۶	۴۴۹	۱۹۹۲	۶۴۱	۱۸۱۹	۴۵۳۷	-	-
امریکا		۱۶۱۷	۸۷۳	۸۴۹	۳۰۱	-	-	-	-
سایر امریکا		۱۶۱۷	۸۷۳	۸۴۹	۳۰۱	-	-	-	-

مأخذ: گمرک ایران، سالنامه آمار بازرگانی خارجی ۱۳۶۶-۱۳۶۳ (تهران، گمرک ایران، ۱۳۶۵-۱۳۶۸)

مختلف بخصوص خاوردور، انتظار می‌رود صادرات پسته ایالات متحده امریکا در

(به میزان ۰٫۴ درصد) در این کشور همراه با فعالیت گسترده در زمینه بازاریابی در مناطق

سالهای آینده شدیداً رو به افزایش گذارد. این کشور اعتبارات سنگینی را جهت بازاریابی و تبلیغات پسته خود در بازار ژاپن اختصاص داده است.

مهمترین بازارهای صادراتی پسته امریکا در حال حاضر کشورهای تایوان و هنگ کنگ برای پسته با پوست و مکزیک برای مغز پسته است.^۱

کشمش: صادرات جهانی کشمش در سال ۱۹۸۶ حدود ۴۹۹ هزار تن و به ارزش ۵۲۲ میلیون دلار بود که نسبت به سال ۱۹۸۵ از حیث مقدار حدود ۵ درصد افزایش داشت (جدول ۳).

مهمترین صادرکنندگان کشمش در جهان در سال ۱۹۸۶ و سهم هر یک^۲ از آنها از صادرات جهانی بترتیب عبارت بود از: یونان (۲۶ درصد)، ترکیه (۲۲ درصد)، ایالات متحده امریکا (۱۶ درصد)، افغانستان (۱۱ درصد)، استرالیا (۱۰ درصد)، افریقای جنوبی (۵ درصد) و ایران (۲ درصد).

یونان در سال ۱۹۸۶ حدود ۱۳۱ هزار تن کشمش به ارزش ۱۲۷ میلیون دلار صادر کرد که از حیث مقدار نسبت به سالهای ۱۹۸۴ و ۱۹۸۵ بترتیب ۲۲ و ۷ درصد کاهش داشت. سهم این کشور از صادرات جهانی از حدود ۳۴ درصد در سال ۱۹۸۴ به ۲۶ درصد

در سال ۱۹۸۶ تقلیل یافته است. علت کاهش صادرات یونان، افت شدید تولید کشمش توسط آن کشور بوده است.

تزدیک به نیمی از کشمش صادراتی یونان از نوع سولتاناوریزن و نصف دیگر از نوع کرانت است. برآورد صادرات سال ۱۹۸۷-۸۸ یونان، میزان صادرات سولتاناوریزن را در سطح ۴۷/۵ هزار تن و صادرات کشمش کرانت را در حدود ۵۴ هزار تن نشان می‌دهد.^۳

خریداران عمده کشمش سولتاناوریزن یونان سه کشور انگلستان، آلمان غربی و فرانسه هستند و کشورهای ژاپن و کانادا نیز مقادیری کشمش سولتاناوریزن از این کشور خریداری می‌کنند.

کشورهای عمده وارد کننده کشمش کرانت یونان عبارتند از: انگلستان، هلند، آلمان غربی، کانادا، ایرلند و فرانسه. زلاتند نو و آلمان شرقی نیز در رتبه‌های بعد قرار دارند. ترکیه در سال ۱۹۸۶، میزان ۱۰۹ هزار تن کشمش به ارزش ۱۰۳ میلیون دلار صادر کرد و سهم خود را از ۱۷ درصد در سال ۱۹۸۴ به ۲۲ درصد در این سال ارتقاء داد. این کشور صادرات کشمش خود را در سالهای اخیر افزایش داده بطوریکه میزان صادرات آن در سال ۱۹۸۶ نسبت به سالهای ۱۹۸۴ و ۱۹۸۵ بترتیب ۳۲ و ۲۲/۵ درصد افزایش یافته است.

۱) *Food News*, vol. 16- No. 21, May 20, 1988, p. 14. (۲) سهم کشورها تقریبی است.

3) *Food News*, vol. 17, No. 20, 22 - May 12, 22 1989.

بخش مهمی از صادرات کشمش ترکیه را کشمش سولتانان تشکیل می‌دهد، بطوریکه در سال ۱۹۸۷-۸۸ مقدار آن به بیش از ۱۰۶ هزار تن رسید. نزدیک به نیمی از کشمش سولتانانای صادراتی ترکیه در این سال به کشورهای عضو جامعه اقتصادی اروپا صادر شد. مهمترین خریدار کشمش سولتانانای ترکیه کشور سوئیس است که نزدیک به ۲۵ درصد از کشمش سولتانانای صادراتی یونان را در سال ۱۹۸۷-۸۸ به خود اختصاص داده است.

سایر کشورهای عمده خریدار سولتانانای ترکیه عبارتند از: ایتالیا، کانادا، هلند، انگلستان و شوروی.

ایالات متحده آمریکا در سال ۱۹۸۶ مقدار ۷۷/۸ هزار تن کشمش به ارزش ۱۰۹ میلیون دلار صادر کرد که نسبت به سالهای ۱۹۸۴ و ۱۹۸۵ افزایشی معادل ۴۲ و ۱۷ درصد داشته است. این کشور سهم خود را از صادرات جهانی از حدود ۱۱ درصد در سال ۱۹۸۴ به حدود ۱۶ درصد در سال ۱۹۸۶ ارتقاء داده است. برآورد صادرات کشمش ایالات متحده آمریکا در سال ۱۹۸۷-۸۸ (اوت تا ژوئیه) در سطح یکصد هزار تن بود که نسبت به دوره‌های ۱۹۸۵-۸۶ و ۱۹۸۶-۸۷ بترتیب افزایشی معادل ۲۴ و ۱۵ درصد را ثبت کرده است.^۱

جامعه اقتصادی اروپا نزدیک به نیمی از کشمش صادراتی ایالات متحده آمریکا را جذب خود می‌کند. سه کشور ژاپن، انگلستان و آلمان غربی جمعاً ۵۵ درصد از کشمش آمریکا را خریداری می‌کنند. صادرات کشمش ایالات متحده آمریکا به این سه کشور در سال ۱۹۸۷-۸۸ بترتیب حدود ۲۵، ۲۰ و ۱۰ هزار تن بود.

کشورهای دانمارک، کانادا، سوئد، کره جنوبی و تایوان از دیگر بازارهای عمده صادراتی کشمش آمریکا محسوب می‌شوند. سایر کشورهای وارد کننده کشمش آمریکا عبارتند از هلند، نروژ، بلژیک، لوکزامبورگ و مالزی.

افزایش کلی صادرات کشمش ایالات متحده آمریکا طی سالهای ۱۹۸۵-۸۸ را می‌توان بخشی به لحاظ پائین آمدن ارزش دلار دانست که در نتیجه آن قیمت کشمش کالیفرنیا را در مقابل محصول یونان و ترکیه در شرایط مطلوب تری قرار داد. علت دیگر آن برنامه «کمک‌های تعیین شده صادراتی»^۲ ایالات متحده بوده است. ضمن آنکه کاهش صادرات کشمش یونان در دوره ۱۹۸۷-۸۸ نیز می‌تواند عامل دیگری در جهت افزایش صادرات ایالات متحده آمریکا باشد.

افغانستان در سال ۱۹۸۶ مقدار ۵۵ هزار تن کشمش به ارزش ۶۵ میلیون دلار صادر

1): *Food News*, vol. 16- No. 34, Aug. 19, 1988- p.5.

Food News, vol. 17, No. 20, May 12, 1989, p. 10

2) Targeted Export Aid (TEA).

کرد که از حیث مقدار نسبت به سالهای ۱۹۸۵ و ۱۹۸۴ به ترتیب حدود ۱۷ درصد کاهش و ۴ درصد افزایش داشته است. این کشور در سال ۱۹۸۶ سهمی معادل ۱۱ درصد از صادرات جهانی را در اختیار داشت. افغانستان بدلیل مشکلات ناشی از جنگ سهم خود را از صادرات جهانی نسبت به گذشته تا حد زیادی از دست داده است.

در سال ۱۹۸۷ صادرات کشمش استرالیا حدوداً در سطح ۴۴ هزار تن بود که قسمت عمده آن را کشمش سولتانا (بمیزان ۴۱ هزار تن) تشکیل می‌داد و انواع دیگر کشمش سهم کمتری از صادرات استرالیا را داشتند. میزان صادرات کشمش استرالیا در این سال نسبت به سال پیش از آن بیش از ۱۴ درصد کاهش داشت.

مهمترین خریداران کشمش استرالیا عبارتند از: آلمان غربی، کانادا، زلاندنو و انگلستان که در سال ۱۹۸۷ جمعاً ۸۳ درصد از صادرات کشمش استرالیا را جذب خود کردند. در سال مذکور میزان صادرات کشمش استرالیا به کشورهای فوق‌الذکر بترتیب حدود ۱۵ هزار، ۱۰ هزار، ۶ هزار و ۵ هزار تن بوده است. ژاپن و هندوستان نیز از جمله خریداران کشمش استرالیا هستند.

افریقای جنوبی در سال ۱۹۸۶ بیش از ۲۴ هزار تن کشمش به ارزش ۲۰ میلیون دلار صادر کرد که از حیث مقدار نسبت به سال پیش از آن ۱۰ درصد افزایش داشت. این کشور در سال ۱۹۸۶ سهمی در حدود ۵ درصد از صادرات جهانی کشمش را در

اختیار داشت.

صادرات کشمش ایران در سالهای اخیر رشد خوبی داشته است. میزان صادرات در سال ۱۳۶۵ معادل ۴۲ هزار تن بود که از جهت مقدار نسبت به سال ۱۳۶۳، $\frac{4}{5}$ برابر افزایش داشته و نسبت به سال ۱۳۶۴ از رشدی معادل ۸۰ درصد برخوردار بوده است. میزان صادرات کشمش ایران برای سال ۱۳۶۷ در سطح ۲۸ هزار تن برآورد شده است. بازار عمده کشمش ایران اروپای شرقی و شوروی است که در سال ۱۳۶۵ جمعاً ۴۰ درصد از کشمش صادراتی ایران را جذب کرده‌اند. در این سال جامعه اقتصادی اروپا، ۲۶ درصد از کشمش صادراتی ایران را بخود اختصاص داده است.

مهمترین کشورهای خریدار کشمش ایران در سال ۱۳۶۵ عبارت بودند از: آلمان شرقی، آلمان غربی، دوی و اتریش. در این سال میزان ۸۵۵۳ تن کشمش ایران به آلمان شرقی صادر شد که ۲۷ درصد از صادرات کشمش ایران را تشکیل می‌داد. میزان صادرات کشمش به آلمان شرقی در سال ۱۳۶۵ نسبت به سالهای ۱۳۶۳ و ۱۳۶۴ به ترتیب از رشدی معادل ۱۷۳ و ۶۲ درصد برخوردار بود. ایران در سال ۱۳۶۶ مقدار ۶۲۵۱ تن کشمش به آلمان شرقی صادر کرد که کاهش زیادی نسبت به سال پیش از آن در برداشته است.

اخیراً نرخ صادراتی کشمش ایران برای کشورهای طرف قراردادهای تهارتی به میزان ۲۰ درصد افزایش داده شده است که این امر

جدول (۳): صادرات کشمش در جهان طی سالهای ۱۹۸۴-۸۷

واحد: تن

سال	۱۹۸۲	۱۹۸۵	۱۹۸۶	۱۹۸۷
کشور	مقدار	مقدار	مقدار	مقدار
جهان (۱)	۴۸۶۷۴۶	۴۷۶۶۰۷	۴۹۹۰۷۴	-
یونان	۱۶۷۳۹۲	۱۴۱۲۶۳	۱۳۰۸۳۰	-
ترکیه	۸۲۴۰۱	۸۸۹۵۰	۱۰۹۰۰۰	-
ایالات متحده آمریکا	۵۴۸۳۲	۶۶۶۵۴	۷۷۷۹۳	-
افغانستان	۶۶۰۰۰	۵۲۶۹۳	۵۵۰۰۰	-
اسرائیل	۵۲۹۸۹	۶۲۸۵۸	۵۱۴۳۳	۴۴۰۰۰

مآخذ: (۱) کل هفت کشور عمده صادرکننده

FAO, *Trade yearbook 1986*, (Rome: F.A.O pub., 1987)

Gill & Duffus *Edible Nut Statistics*, June 1988, May 1989.

سومین واردکننده کشمش ایران در سال ۱۳۶۵ دویی بود. در این سال میزان ۵۷۶۹ تن کشمش (۱۸ درصد از کل صادرات کشمش ایران) به آن کشور صادر شد. بطوری که این میزان از رشدی معادل ۲۵۰ و ۳۳ درصد نسبت به سالهای ۱۳۶۳ و ۱۳۶۴ برخوردار بود. میزان صادرات کشمش ایران به دویی در سال ۱۳۶۶ معادل ۸۷۸۶ تن بود که نسبت به سال پیش از آن افزایش خوبی را نشان می‌داد. با توجه به اینکه این کشور عمدتاً به صدور مجدد اقدام می‌کند باید دقت کرد که بازارهای اشباع نشده‌ای برای کشمش ایران در سایر نقاط وجود دارد که

به علت اقدام این کشورها در جهت صدور مجدد محصول ایران بوده است. دومین خریدار کشمش ایران، آلمان غربی است. در سال ۱۳۶۵ مقدار ۶ هزار تن کشمش (معادل ۱۹ درصد از کل صادرات کشمش ایران) به این کشور صادر شد. میزان افزایش صادرات کشمش به آلمان غربی در سال مذکور نسبت به سالهای ۱۳۶۳ و ۱۳۶۴ به ترتیب ۷۳۸ و ۱۷۶ درصد بوده است. صادرات کشمش ایران به آن کشور در سال ۱۳۶۶ در سطح ۴۱۹۹ تن بود که نسبت به سال ۱۳۶۵ کاهش زیادی را منعکس می‌سازد.

ایران می‌تواند عمیقاً در آن مناطق بازاریابی کند.

ایران در سال ۱۳۶۵ میزان ۲ هزار تن کشمش به اتریش صادر کرد که ۳/۵ برابر میزان صادرات سال ۱۳۶۴ به این کشور بود. میزان صادرات کشمش ایران به اتریش در سال ۱۳۶۶ با مقداری کاهش به ۱۹۶۷ تن رسید.

کشورهای لهستان و یوگسلاوی از وارد کنندگان دیگر کشمش ایران بشمار می‌روند که در سال ۱۳۶۵ بترتیب ۱۳۷۰ و ۱۱۱۷ تن کشمش ایران به آن دو کشور صادر شد.

ولی در سال ۱۳۶۶ این مقدار با کاهش شدید به سطح ۵۲۵ و ۳۳۰ تن تقلیل یافت که شاید این امر به دلیل تغییر در نحوه مبادلات تهاتری و متعاقباً کاهش صادرات ایران به این کشورها صورت گرفته باشد.

در سال ۱۳۶۶ صادرات کشمش ایران به شوروی در سطح قابل توجه ۱۲/۹۷۷ هزار تن و به ارزش ۴۸۸ میلیون ریال بود که به این ترتیب در میان وارد کنندگان کشمش ایران در صدر کشورهای بلوک شرق قرار گرفته است.

جدول (۴): توزیع جغرافیایی صادرات کشمش ایران طی سالهای ۱۳۶۳-۶۶

مقدار: تن

ارزش: هزارریال

۱۳۶۶		۱۳۶۵		۱۳۶۴		۱۳۶۳		سال عنوان	کشور- گروه کشورها
ارزش	وزن	ارزش	وزن	ارزش	وزن	ارزش	وزن		
۱۸۴۵۵۱۵	۴۲۳۲۰	۱۳۲۶۰۹۲	۳۱۳۶۸	۱۲۴۷۰۷۰	۱۷۳۸۴	۶۰۵۰۲۸	۷۵۹۴		جمع کل
۲۵۹۱۴۴	۵۷۶۰	۳۲۲۷۸۳	۸۳۳۹	۲۰۳۶۷۰	۲۴۹۱	۸۴۷۸۵	۱۰۶۲		جامعه اقتصادی اروپا
۱۸۷۰۲۸	۴۱۹۹	۲۳۷۵۶۰	۶۰۹۲	۱۸۲۸۹۲	۲۲۰۵	۵۸۹۸۹	۷۲۷		آلمان غربی
۳۴۸۷۹	۸۵۲	۳۲۴۵۳	۸۲۰	۱۴۵۰۳	۲۰۲	۱۷۶۶۳	۲۳۰		انگلستان
۱۶۲۲۶	۸۹	۲۴۲۴۸	۶۱۹	۴۲۷۵	۵۷	۲۶۰۰	۶۰		فرانسه
۲۱۱۲۸	۴۲۵	۱۸۵۶۷	۴۸۴	۲۰۰۰	۲۵	۳۵۳۳	۴۵		ایتالیا
۱۳۳۷	۱۹۶۷	۹۱۶۸۲	۲۱۹۴	۱۸۸۵۰	۵۹۷	-	-		منطقه تجارت آزاد اروپا
۱۰۴۳۷	۱۹۶۷	۸۷۸۳۴	۲۱۰۹	۱۸۸۵۰	۵۹۷	-	-		اتریش

۹۰۲۸۶۳	۲۲۶۶۵	۵۴۰۰۲۵	۱۲۵۶۱	۵۶۵۷۶۸	۸۰۱۹	۳۰۱۹۴۲	۳۸۶۵	اروپای شرقی و شوروی
۲۶۵۵۹۷	۶۲۵۱	۳۷۹۶۳۲	۸۵۵۳	۳۸۰۹۰۶	۵۲۶۹	۲۴۲۶۱۲	۳۱۲۷	آلمان شرقی
۲۲۷۱۸	۵۲۵	۵۵۱۷۰	۱۳۷۰	۴۳۸۳۶	۸۲۹	-	-	لهستان
۱۲۲۹۸	۳۳۰	۴۵۲۹۹	۱۱۱۷	۱۳۶۰	۲۰	-	-	یوگسلاوی
۲۸۶۳۲	۶۰۴	۲۹۲۵۰	۷۶۵	۱۰۱۸۹۶	۱۳۲۸	۵۶۰۷۱	۶۹۶	مجارستان
۵۹۶۷۸	۱۳۵۸	۲۵۲۷۲	۶۲۱	۳۸۴۵	۵۶	۶۰۰	۷	چکسلواکی
-	-	۳۶۲۰۲۱	۸۰۲۱	۴۵۸۷۸۰	۶۱۷۶	۲۱۸۲۹۹	۲۶۶۷	آسیا
۴۴۵۲۰۱	۸۷۸۶	۲۵۵۵۱۶	۵۷۶۹	۳۲۲۹۴۸	۴۲۲۳	۱۳۸۸۱۶	۱۶۵۴	دوبی
۴۳۱۴۳	۱۱۸۸	۳۲۸۸۵	۷۴۷	۵۹۴۸۳	۸۰۴	۵۵۰۷۵	۷۰۹	عربستان
۶۶۷۲	۱۴۰	۱۴۰۹۶	۳۲۰	-	-	-	-	هندوستان
-	-	۱۱۸۴۴	۳۱۲	۹۹۴۰	۱۶۰	-	-	چین
-	-	۱۱۸۳۵	۲۲۰	-	-	-	-	تایلند
۲۹۱۵۸	۵۰۳	۶۵۵۴	۱۴۷	۴۱۴۰	۸۰	-	-	تایوان
۲۶۱۲	۵۸	۶۳۰۳	۱۱۳	۳۵۰۲۳	۴۴۹	۲۲۶۶۰	۲۸۱	کویت
۹۸۹۳	۲۱۰	۷۰۸۱	۲۱۰	-	-	-	-	امریکای شمالی
۹۸۹۳	۲۱۰	۷۰۸۱	۲۱۰	-	-	-	-	کانادا

مأخذ: گمرک ایران، سالنامه آمار بازرگانی خارجی ۱۳۶۶-۱۳۶۳ (تهران: گمرک جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۶۵-۱۳۶۸)